

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 114/2022-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Samuelom Baránikom, advokátom, Podjavorinskej 7, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/218/2008 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 540/2015-27 z 24. februára 2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/218/2008 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 540/2015-27 z 24. februára 2016 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Trenčín **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Okresný súd Trenčín **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 114/2022-12 z 24. februára 2022 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v časti, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14C/218/2008 (ďalej aj „napadnuté konanie“) v období po právoplatnosti nálezů ústavného súdu č. k. II. ÚS 540/2015-27 z 24. februára 2016. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol.

2. Sťažovateľ je žalovaný v konaní vedenom pred okresným súdom o určenie vlastníctva k pozemkom v k. ú. [REDAKOVANÉ]. Konanie sa začalo podaním žaloby 24. septembra 2008 proti právnej predchodkyni sťažovateľa na miestne nepríslušnom súde, ktorý následne postúpil vec okresnému súdu. Z ústavnej sťažnosti tiež vyplýva, že ústavný súd svojimi nálezmi č. k. I. ÚS 95/2012-25 z 18. apríla 2012 a č. k. II. ÚS 540/2015-27 z 24. februára 2016 vyslovil porušenie základného práva právnej predchodkyne sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

3. Vo veci samej bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) z 28. júla 2020, ktorým odvolací súd zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu zamietol a priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. V súvislosti s tým sťažovateľ vytkol, že po vrátení veci z odvolacieho súdu bol spis predložený 13. augusta 2020 vyššiemu súdnemu úradníkovi na rozhodnutie o trovách konania, avšak odvtedy je okresný súd nečinný. Sťažovateľ tak namieta prietahy v konaní vo fáze rozhodovania o trovách konania so žiadosťou posúdenia ústavnej sťažnosti v kontexte celkovej dĺžky konania trvajúceho 13 rokov, v ktorom boli už dvakrát ústavným súdom konštatované prietahy.

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov a zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že od právoplatnosti nálezu ústavného súdu z 24. februára 2016 (keď už bola vec na okresnom súde rozhodnutá a spis sa nachádzal na odvolacom súde) až do právoplatného skončenia veci krajským súdom 4. augusta 2020 bolo konané a rozhodované iba odvolacím a dovolacím súdom. Spis bol okresnému súdu vrátený 10. augusta 2020, pričom bol následne zapožičaný k inému spisu okresného súdu sp. zn. 14C/31/2010, pri ktorom je pripojený dosiaľ. Aktuálne sa predmetný spis nachádza na krajskom súde.

II.2. Replika sťažovateľa:

6. Obrana okresného súdu uvedená v jeho vyjadrení podľa názoru sťažovateľa neobstojí, keďže vo fáze rozhodovania o trovách konania bol funkčne príslušný rozhodnúť práve okresný súd.

7. Sťažovateľ vytkol, že nie je možné ako ospravedlnenie nečinnosti okresného súdu považovať to, že spis sp. zn. 14C/218/2008 je toho času pripojený k spisu sp. zn. 14C/31/2010, ktorý sa v súčasnosti nachádza na odvolacom súde. Zdôraznil, že okresný súd mal dostatočný časový priestor rozhodnúť o trovách konania od predloženia spisu na rozhodnutie o trovách 13. augusta 2020 do 22. novembra 2021, keď sa spis sp. zn. 14C/218/2008 ako pripojený spis spolu so spisom sp. zn. 14C/31/2010 presunul na odvolací súd. Obidva spisy má v oddelení tá istá sudkyňa, čiže v prípade oboch konajú okrem rovnakého sudcu aj rovnakí súdni úradníci oddelenia 14C, ktorí použili spis sp. zn. 14C/218/2008 ako dôkaz v konaní sp. zn. 14C/31/2010 a súčasne ktorí mali v spise sp. zn. 14C/218/2008 rozhodovať o trovách konania. Práve z dôvodu, že od 5. augusta 2021 (podanie odvolania v spise sp. zn. 14C/31/2010) do 22. novembra 2021 (predloženie spisu sp. zn. 14C/31/2010 odvolaciemu súdu) mal okresný súd vedomosť, že spis sp. zn. 14C/218/2008 bude predkladať odvolaciemu súdu ako spis pripojený, mal podľa sťažovateľa o trovách konania v tejto veci rozhodnúť bez zbytočného odkladu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným

prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

12. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej (4. augusta 2020) je prejednávaná vec vo fáze rozhodovania o trovách konania, čo možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania v predmetnej fáze nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

13. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v posudzovanom období napadnutého konania, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnej fáze konania k zbytočným priet'ahom.

14. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v posudzovanom období napadnutého konania, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, z vyjadrenia okresného súdu a z predloženého súdneho spisu. Po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej 4. augusta 2020 bol spis predložený 13. augusta 2020 vyššiemu súdnemu úradníkovi na rozhodnutie o trovách konania, avšak odvtedy je okresný súd nečinný a dosiaľ o výške trov nerozhodol. Jeho nečinnosť tak už trvá cca 1 rok a 8 mesiacov, pričom ju nemožno ospravedlniť skutočnosťou, že predmetný spis bol pripojený k inému spisu okresného súdu a že od určitého času bol predložený odvolaciemu súdu.

15. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo aj v posudzovanom období vo vzťahu k rozhodovaniu o výške náhrady trov konania k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

16. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd už v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 95/2012 vyslovil príkaz podľa čl. 127 ods. 2 ústavy adresovaný okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, nebolo potrebné tento príkaz opakovať v konaní o tejto ústavnej sťažnosti.

17. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 1 000 eur, čo odôvodnil svojou bezmocnosťou, celkovou dĺžkou napadnutého konania a odolnosťou okresného súdu voči akýmkoľvek snahám o jeho urýchlenie.

18. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

19. Pri určení primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho nečinnosť po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. II. ÚS 540/2015-27 z 24. februára 2016 vo vzťahu k rozhodovaniu o výške náhrady trov konania, a to napriek tomu, že v predmetnej veci už ústavný súd dvakrát konštatoval zbytočné prietahy, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľa, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 500 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadostučinenie. Ústavný súd k tomu poznamenáva, že miera právnej neistoty sťažovateľa vo fáze rozhodovania o výške náhrady trov konania je neporovnateľná s fázou pred rozhodnutím vo veci samej. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadostučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľa nevyhovel.

IV.

Trovy konania

21. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

22. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 384,08 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 181,17 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,87 eur. Náhradu za tretí úkon právnej služby – repliku sťažovateľa zo 6. apríla 2022, ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože jej obsah nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

23. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2022

Peter Straka
predseda senátu